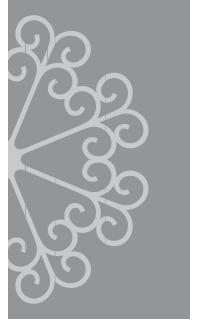

בית מדרש

436

בשבילי הפרשה

פרשת יתרו תשפ"א

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	5:14
Brooklyn, NY	5:01
Chicago, IL	4:51
Houston, Texas	5:44
Johannesburg, S. Africa	6:39
Lakewood/Deal, NJ	5:03
London, UK	4:42
Los Angeles, CA	5:09
Manchester, UK	4:45
Monsey, NY	5:00
Montreal, Quebec	4:49
Passaic, NJ	5:01
Toronto, Ontario	5:16
Yerushalayim	4:41
Zurich, Switzerland	5:16

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

יתרו

לא תחמוד ולא תתאוה

ברש"י עה"ת שהכל ענין אחד. וכן בסמ"ג מנה מצוה א' אבל ברמב"ם וספרי מחלקים דתחמוד הוא במפציר בו ומכביז עליו עד שיתן, ותתאוה הוא בלב.

והנה הסמ"ג קנ"ח הק' על הרמב"ם את"ל שני איסורים הם איך אפשר דלענין אשה עובר על לא תחמוד ולא על לא תתאוה. וע' לח"מ דס"ל לרמב"ם דהוי בכלל וכל אשר לרעך. וע' מהר"ם שיק כי בלא"ה אסור הרהור באשה. וכע"ז צידה לדרך פ' ואתחנן. וע' ב"ח ש"ט.

ולא הסביר הסמ"ג לשיטתו אמאי כתיב ב' לשונות. וע' גר"א משלי ב' ט"ז (כנראה עפ"י דעת הסמ"ג) שכתב דתחמוד על רוחני ותתאוה גממי. וכונתו כדברי מהר"ל בס' תפא"י פמ"ה כי אשה שייך בה קדושה ולש"ש, משא"כ בית.

והנה הרמב"ם כתב דאין לוקה על לא תחמוד משום אין בו מעשה, ובראב"ד הק' דהוי לאו שיש בו מעשה ועוד דהוי לאו שניתן לתשלומין אם מחזיר, וע' ברכת פרץ שתי' כי מה שלוקח ממנו הוא רק גדר כמה הוא חושק ורוצה בו. אבל הראב"ד ס"ל דעובר על לא תחמוד אם בסוף גנבו ממנו, והמעשה הוא האיסור.

וע' שיע' שער ג' מ"ג דעובר על לא תתאוה רק אם חושב לקחתו באונס והכרה, וכע"ז ברמב"ן פ' ואתחנן יתאוה לגזול מחבירו. וכע"ז פ"י הראב"ד לענין לא תחמוד. והנה לרמב"ם גם במחשבה עובר על לא תתאוה. ומ"מ דייקן מחדשים במצוות תלויות בלב אות ב' דגם לא תתאוה דוקא אם החליט שיפציר בו. וכן דייק ממנו שד"ח ועוד.

(וע' ערוה"ש ש"ט י"ג לכן יזהר אדם מלקנות מאחרים. אא"כ אצל חנוני אם לא כשהמוכר מבקש ממנו שיקנה. ומשמע קצת אפילו אין מפציר בו וצ"ע).

וע' אבן ישראל ח"ח ק"ה במפציר בחבירו ליתן או למכור לו כליה, וכתב דהאיסור רק במה שראה, ונדחק במה דדן הר"ח בספרה"צ הקצר מ' לענין חתן וחותנו.

אכן הביאו בשם זוה"ק יתרו צ"ג ע"ב דאורייתא אין בו לא תחמוד, ודרש מכל הנוכר בפסוק שהם מילי דעלמא ולא גנזי דחיי. ולכא' לא משמע כדברי אבן ישראל. וע' ר' בחיי כ' י"ד דבתורה אמרו קנאת סופרים תרבה חכמה.

ובעיקר דברי זוהר ע' בצל החכמה ח"ג מ"ג ד"כ באת רוג יש לא תחמוד אף שרוצה בו לצורך מצוה.

וע' דרך פקודיך ל"ח דיבור ב' דמשמע מהזוהר דאפילו אין לוקח מחבירו ואין לו הפסד מ"מ עובר.

דברי הותמו

והיו נכנים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני (יט, יא) לעיני כל העם - מלמד, שלא היה בהם סומא, שנתרפאו כולם (רש"י).

צא וראה באבותינו יוצאי מצרים, אשר שר של ים טען עליהם: "הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז" (ילקוט ראובני פ' בשלח), ובכל זאת לאחר שהלכו ונצטרפו ונזדככו במדבר מפסח ועד עצרת ואח"כ התקדשו עוד שלושת ימים, הוסרה קליפתם שנדבקה בהם בימי גלותם במצרים, וחזרו לכוחותיהם וחושיהם הטבעיים, עד שנפתחו אזניהם ושמעו עו"קול אלקים מדבר מתוך האש" (דברים ד), וכן נפקחו עיניהם "וכל העם רואים את הקר לות" (שמות כ). ועוד, שהכתוב אומר עליהם לאחר מתן תורה: "ויראו את אלקי ישראל וכו' ויחזו את האלקים" (שם כד), שכל מושגיהם התעלו למדרגות כאלה עד ש"נסתכלו והציצו" בדמותו, כביכול (ראה רש"י שם).

מכאן מובן מה שאמרו חז"ל ש"בזמן שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתם" (שבת קמו), ועוד

"שנתקדשו ונטהרו ונתרפאו מכל מום ואף עוורים ופסחים שהיו בישראל" (רש"י שם; וראה תנחומא יתרו ח').

שהאדם בטבעו כל אבריו יש להם כוחות גדולים למאד, ורק בגלל חטאיו "משפטו ושאר תו ממנו יצא" - עיניו מפסיקות לראות, אזניו מפסיקות לשמוע וכל גופו מתכסה מומים ונגעים. אבל בשעה שעמדו על הר סיני, שהגיעו למדרגה עליונה כזו שפסקה זוהמתם וחזרו למצבו של אדם הראשון בתחילת יצירתו, הרי ממיילא התרפאו כל מומיהם, כוחותיהם וחר שיהם נפקחו וראו ושמעו הכל מה שיש במציאות הבריאה ללא כל מסך וללא כל הסוואה.

מצינו גם בדורות מאוחרים יותר, שהיו אנשי שים שהגיעו למדרגות כאלו שעיניהם נפקחו וכל מראות השמים נתגלו לפניהם. כמו שמדסופר בגמרא ששמואל אמר: "נהירין לי שבילי דשמיא כשבילי דנהרדעא" (ברכות נח). הרי שחושי ראייתו היו כ"כ בהירים, שכמו שהיו ברורות לפניו הדרכים של מקום מושבו נהרדעא, כן היו מוארים ונהירים לפניו שבילי השמים. ואם שמואל כך, בוודאי שכל התנאים עמדו במדרגה כזו.

מזן הסבא מסלבודקה צצוק"ל

בליבו והוא החליט כי עליו להידבק בו. מאותו יום החל ללמוד אצל הסבא ושתה בצמא את שיחותיו והדרכותיו. כך גדל בתורה וזכה להיות מקורב לסבא. וכשהגיע לפרקו, לקחו הסבא חתן לבתו.

עוד מספרים, כשהיה רואה הסבא אחד מתלמידיו כשפניו רציניות מידי, היה גוער בו ואומר כי הוא מזיק את הרבים במראה פניו.

באחת השנים, מחמת החשש מפני גיוס לצבא, היה צריך אחד מבניו של הסבא להבריח את הגבול. כאשר בא לבקש את ברכת הדרך מאביו, שאלו הסבא עם מי הוא הולך. ענה לו בנו כי הוא הולך עם פלוני המבוגר ממנו שמכיר את הדרכים. כששמע זאת הסבא סירב להליכתו עמו ואמר: פלוני זה פניו רציניות מידי. הוא מזיק את הרבים עי"ז, חושש אני שמשום כך אין לו מספיק זכויות ומסוכן להבריח אותו את הגבול.

מזן הסבא מסלבודקה צצוק"ל

כ"ט בשבט תרפ"ז

מזן הסבא מסלבודקה צצוק"ל היה מרבה לדבר בפני תלמידיו אודות החיוב והחשיבות לתיקון המידות שבין אדם לחבירו.

חתנו, הגאון רבי אייזיק שר צצוק"ל ראש ישיבת סלבודקה, סיפר בשיחה בפני תלמידיו כי בהיותו נער צעיר הגיע פעם לשיבתו של הסבא צצוק"ל בדיוק בזמן שהסבא מסר שיחה בשיבה. הוא נעמד בצד והאזין לשיחה. הסבא הירבה לדבר על חובת תיקון המידות ואמר: תחילת כל עבודת המידות היא להאיר פנים לכל אחד, זהו היסוד של כל המידות שבין אדם לחבירו. כששמע הגאון ר' אייזיק את דברי הסבא, נכנסו הדברים

דברי הימים

זכר ליציאת מצרים

רבו רבבות יצורים קטנים וגדולים, דוממים, צומחים ובעלי חיים, כל צבאות השמים אשר לא יספרו מרוב. ואת כל היקום הזה העמיד הבורא למשמעתו של האדם, כדברי הכתוב: "תמשילהו במעשי ידך כל שתי תחת רגליו צונה ואלפים כולם וגם בהמות שדי, צפור שמים ודגי הים עובר ארחות ימים" (תהלים ח). ואכן שנינו כי עוד ביום בראו ה' את האדם אמר למלאכים: "חכמתו מרובה משלכם" (ילקוט בראשית כג).

וענק אנושי זה לא נשאר עומד במעלת חכמתו, כי אם התעמק בבריאה הנפלאה אשר לפניו, ירד לעמקי תהומות ועלה לרום שמים והכיר מתוכם את מציאותו ואחדותו של ה', כמו שמצינו אצל האבות הקדמונים שהכירו את ה' מתוך התבוננותם בבריאה, וכמו שחז"ל מספרים לגבי אברהם אבינו שהסתכל בעולם והיה אומר: "תאמר שהעולם בלא מנהיג? הציץ עליו הקדוש ברוך הוא ואמר אני בעל העולם" (ב"ר לט, א').

ועדיין לא הסתפק אדם הראשון בהסתכלות כללית זו, אלא חדר לתכונתו של כל יצור ויצור שבבריאה. ויש בזה חכמה עמוקה לאין שיעור. גם אנו רואים לפנינו את כל בראי העולם, אבל אין לנו מושג מהו סוד מהותם. למשל, אנו רואים שהשמש מאירה, אך אין שום איש יודע בבירור את תכונת השמש, ומה שחוקר אחד אומר היום, בא חוקר שני למחר וסותר את

בכל רגע ורגע ובשביל כל יחיד ויחיד. ולפיכך השבת מהוה גם זכר ליציאת מצרים, כי מאחר שיציאת מצרים גילתה חידוש זה במעשה בראשית, הרי השבת מורה על כך ומהוה זכרון לחידוש זה. ונמצא, איפוא, כדברי הרמב"ם שהשבת זכר ליציאת מצרים ויציאת מצרים זכר לשבת.

ולאחר שבאנו לידי הנחה זו שכל הבריאה הולכת ומתחדשת בכל רגע בשביל כל אדם ואדם, וגם כל אדם הולך ומתחדש בכל רגע, הן בגופו והן בחכמתו ובידיעותיו, הרי שהבריאה מתחדשת בכל רגע בשביל האדם המחודש. וכוונת הבורא בזה היא שהאדם לא יעמוד במקום אחד ויתחדש כמו שהיה, אלא שבהתחדשותו ילך ויעלה וייהפך לאדם חדש, לאדם עילאי יותר, ויחד עם התחדשותו והתעלותו, הוא יעלה אתו את כל הבריאה שגם היא לא תתחדש כמו שהיתה אלא תתחדש ותתעלה כראוי לגבי האדם המחודש, וחוזר חלילה. ונמצא שהאדם ילך ויתעלה לעולם ללא סוף וללא שיעור, באשר הוא צלם אלקים ושרשו ממקור הנצח שהוא למעלה מכל מושגי שיעור ומדה.

ואמנם כן שנינו לגבי אדם הראשון.

יכולים אנו לשער מה היתה גדולתו של אדם הראשון מיד בתחילת יצירתו. שכן ראוי היה שה' ברא בשבילו לבד, עולם גדול כזה עם

בקידוש יום של שבת כתוב: "זכרון למעשה בראשית כי הוא יום תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים". וראה בטור א"ח סי' רע"א שפירש: "שהשבת תחילה למקראי קודש שהם זכר ליציאת מצרים". וכוונתו פשוטה, שהרי שבת קבוע מששת ימי בראשית ואינו זכר ליציאת מצרים, אלא בע"כ שלזכר יציאת מצרים משמשים מקראי הקודש. אבל בשם הרמב"ם מביא הטור: "שהשבת זכר ליציאת מצרים, כי בעבור היות יציאת מצרים מורה על אלו' קדמון, מחדש, חפץ ויכול, ע"כ כתוב בדברות השניות 'זוכרת כי עבד היית במצרים וגו' על כן צוה ה' אלקיך לעשות וגו', שאם יעלה על לבך ספק על השבת שמורה על החידוש ועל החפץ ועל היכולת, תזכור מה ראו עיניך ביציאת מצרים שהוא לך לזכור. והנה השבת זכר ליציאת מצרים ויציאת מצרים זכר לשבת כי יזכרו בו ויאמרו כי ה' מחדש בכל זמן אותות ומופתים ועושה הכל כרצונו כי הוא אשר ברא הכל במעשה בראשית".

והנה לפי מאמרנו הקודמים יובנו דברי הרמב"ם, כי אמנם על ידי האותות והמופתים ביציאת מצרים נתגלה יסוד האמונה במעשה בראשית שהוא הולך ומתחדש בכל רגע ורגע בשביל כל יחיד ויחיד, וא"כ יציאת מצרים היא זכר לשבת, כי היא מוכיחה שהשבת שהוא יום הזכרון לבריאת העולם, אינו זכרון לששת ימי בראשית בלבד כי אם לחידוש מעשה בראשית

אין קוברים צדיק אצל רשע (ראה סנהדרין מז), ולמה נתאוה אברהם לכך?

אולם לפי דברינו אין כל סתירה בדבר, כי אמנם גדולה מאד היתה מדריגתו של אדם הראשון בהכרתו ובהשגותיו בה', למעלה מכל מושגינו ולמעלה מכל השגת המלאכים, אבל הרי, כאמור, אמר רב יהודה אמר רב שאדם הראשון נצטוו להמשיך להתעמק ולהתעלות עוד בהכרתו ובהשגותיו שה' הוא אלקים ולא יחשב כאילו ממיר אותו באחר, ומכיון שחלה הפסקה או האטה בהתעלותו בהתאם להתגלות זו שבציוריו ה' עליו, ראו בו לדברי ר' יהודה בשם רב כאילו נפגמה במדת - מה הכרתו וכינוהו בשם מין.

ואין ניגוד איפוא בין מאמר זה למאמר אחר של חז"ל כי "אדם הראשון חסיד גדול היה" (עירובין יח), כי אלו ואלו דברי אלקים חיים, אכן חסיד גדול היה אדם הראשון בממדים, כאלה שעולים על כל מושגינו ותיאורינו, אבל יחד עם זה מכיון שלא המשיך להתעלות בהשגותיו בהתאם לציוריו ולמדריגתו, כאמור, דורשים חז"ל שמיין היה.

כאמור, נתגלה לפנינו היסוד הזה שכל הבריאה הולכת ומתחדשת בכל רגע בשביל כל אדם - על ידי האותות והמופתים שביציאת מצרים, ומשם אנו למדים שהאדם אשר הבריאה מתחדשת בשבילו בכל רגע, גם הוא מתחדש בכל רגע. ולאור התחדשות זו באה הדברה הראשונה "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", שילכו ויתעלו יותר ויותר לפי התגלות זו בהכרה ובהשגה בה'. אין להסתפק עוד בהתגלות מעשי בראשית וביצוייו של ה' כבורא שמים וארץ שנצטוו אדם הראשון, כי ביציאת מצרים וביצוייו "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" הופיע ה' בהתגלות חדשה למעלה מכל ההשגות הקודמות, ומאז יש להמשיך ללא סוף בהתעלות בממדים אחרים ובמושגים עליונים אחרים. וכשם שלגבי אדם הראשון, כשלא המשיך להתעלות בהשגותיו לפי מצות ה' עליו כבורא שמים וארץ, נמצאה פגם בהכרתו, כן לגבינו לאחר התגלות ה' ביציאת מצרים, אם לא נמשיך להתעלות בהכרתו ובהשגותינו לפי הדברה "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", יהיה זה פגם ביסודות אמונתנו, כי כאמור, גילתה לנו הדברה "אנכי" השגה אחרת בה' והכרה חדשה.

(אור הצפון חלק ב)

שאל אותו: "ואני מה שמי? אמר לו: לך נאה להקראות ה' שאתה אדון לכל בריותיך. אמר הקדוש ברוך הוא: אני ה' הוא שמי שקרא לי אדם הראשון" (שם). השיג אדם לא רק את ברואי העולם העליונים והתחתונים ולא רק את מציאות עצמו, כי אם הכיר גם את בורא העולם והבין שהוא למעלה מכל מושגי בני האדם ואי אפשר לכנותו בשום שם אלא שהכל בטל לעומתו והוא האדון והשליט בכל. וה' הסכים על ידו שהוא כיון אל האמת וזה שמו לעולם.

והנה כאן מתעוררת תמיהה גדולה. הכתוב אומר: "ויצו ה' אלקים על האדם" (בראשית ב, טז), ודורשים מכאן חז"ל על המצוות שנצטוו אדם הראשון. "אמר ר' יהודה אמר רב: אלקים אני - לא תקללני; אלקים אני - לא תמירני; אלקים אני - יהא מוראי עליכם" (סנהדרין נו ב). והרי תמוה מאד. לאחר שאדם הגיע, כאמור, למעלות וההשגות העליונות ביותר עד שהמלאכים חשבוהו לבורא, והוא בא לידי הכרה בה' שהוא האדון לכל בריותיו ואין זולתו ומתוך הכרה זו קבע לו שם שהוא בעצמו כביכול הסכים על ידו, איזה מקום יש לצוות עליו: "אלקים אני" ושלא ימיר אותו באחר.

אולם לפי דברינו בראשית מאמרנו, שכל אדם מתחדש בכל רגע ביחד עם חידוש כל מעשה בראשית, וכוונת הקדוש ברוך הוא בזה הוא שעם התחדשותו ילך ויתעלה בכל רגע, מובנים הדברים, כי עם כל השגותיו העליונות של אדם הראשון, אין לו להישאר באותה המדריגה ועליו להוסיף השגות על גבי השגות ללא הרף וללא קץ. ועוד הוסיף לו הקדוש ברוך הוא בציוריו: "אלקים אני" - התגלות חדשה בחובתו להתעמק בהכרתו ולהתעלות בהשגותיו ללא סוף שה' הוא האלקים, ואם לא ימשיך להתעמק ולהתעלות לפי ציווי זה בהתאם למדריגתו, הריהו מחסיר בהכרתו ובהשגותיו באלקים וכאילו ממיר אותו באחר.

וזהו מה שאמר ר' יהודה אמר רב: "אדם הראשון מין היה שנאמר 'ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו איכה' - אן נוטה לבך" (שם לח), ולכאורה דבריהם תמוהים מאד, כי היתכן לומר על אדם הראשון, שהגיע כאמור להכרה ולהשגה עליונה כזו בה', שהיה מין (ראה פי' ר' חננאל שם שעמד על כך). ועוד הרי אמרו חז"ל שאברהם אבינו נתאוה להיקבר במערת המכפלה במקום שנקבר אדם הראשון (ראה פרקי דר"א פ' לו ועוד), ואם היה מין ח"ו, הרי

דבריו. הרמב"ם כותב כי כל הכוכבים והגלגלים כולם בעלי נפש ודעה והשכל הם, והם במדריגה נמוכה מן המלאכים (ראה הלכ' יסודי התורה פ"ג ה' ט). ומי יודע מהי תכונתם של צבאות שמים אלה. וכן בכל ברואי הארץ, שהרי יש בכל אחד נפש חיה, ועדיין לא בא האיש שאמר שהוא יודע את כולם ואת נפשם ותכונתם. אבל אדם הראשון כתוב עליו: "ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה" (בראשית ב), כלומר שהוא יודע לעומק תכונת נפשם של כל בהמה, חיה ועוף לאלפי מיניהם, והכיר את מהותם ותכליתם וכיון לכל אחד את השם האמתי הראוי לו, כפי שהכתוב גומר: "וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו", ופירש רש"י: "הוא שמו לעולם". והרי יש בזה חכמה נפלאה ועמוקה שהיא למעלה מכל מושגינו.

וכאן נתגלה שחכמתו מרובה משל מלאכי השרת. חז"ל אומרים ש"הקדוש ברוך הוא הביא לפניו את הבהמה ואת החיה ואת העוף ואמר להם: זה מה שמו? ולא היו יודעים; העבירם לפני אדם, אמר לו זה מה שמו? אמר: זה שור, זה חמור, זה סוס וזה גמל" (בר"ר יז). הרי כמה חכמה עמוקה טבועה בכל יצור, עד שהמלאכים השכלים הנבדלים עם כל השגותיהם העליונות לא היה בכוחם לרדת לסופה ולקבוע את מהותם ושמותיהם. והאדם העמיק עוד חקר בבריאה וברגע קטן עף בשכלו הגדול בכל שבעה הרקיעים וירד גם לעומק תכונתם של המלאכים עצמם שהם שכלים נבדלים, ואעפ"י שראה בהם רק שכל ולא גשם, לא טעה בהם והכיר שהם נבראים והבחין את תכונותיהם וכוחותיהם למשך אלפי שנות קיומם ונתן גם להם שמות. ובזה נתגלה המרחק הרב שבין האדם למלאכים, כי בזמן שהוא הכיר בהם שאינם אלא נבראים, הם לא הכירו בו שהוא מורכב מחמרים ארציים, מעפר מן האדמה, וחשבוהו לבורא העולם ורצו לומר לפניו שירה, עד שהקב"ה היה צריך להפיל תרדימה על האדם כדי לגלות להם את טעותם (בר"ר ח, י). ולעומת זה, לא טעה האדם כלל בעצמו, וכשאמר לו הקדוש ברוך הוא: "ואתה מה שמך? אמר לו, אני נאה להיקרא אדם שנבראתי מן האדמה" (שם יז). אדם הכיר את חלק הגשם המוטבע בקרבו שבא מן העולמות התחתונים, ועם כל עליונותו - מקורו מחומר מן האדמה (ראה המאמר "כוחות הירידה והעליה באדם" ב"אור הצפון" ח"א עמ' לג).

ועוד התעלה אדם הראשון, ובשעה שהקב"ה

Entering Hashem's Inner World

Harav Hagaon Meir Wahrsager shlita

In this week's *parashah* we have Maamad Har Sinai and Mattan Torah. This event, besides being an unbelievable experience in and of itself, was also in a sense the culmination of Yetzias Mitzrayim. In Parshas Vaeria Hashem says the four *leshonos* of *geulah*: וְהוֹצֵאתִי, וְהִצַּלְתִּי, וְגִאֲלֵתִי, and וְלָקַחְתִּי. The Sforno and the Ibn Ezra says that וְלָקַחְתִּי happened at Mattan Torah, meaning that Mattan Torah constituted the fourth and final stage of the *geulah*.

The *Sefer Hachinuch* (Mitzvah 306) states clearly that the purpose of Yetzias Mitzrayim was for Klal Yisrael to accept the Torah, as the *passuk* says: וַיְהִי לְךָ הַיּוֹם כִּי אֶנְכִּי שָׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרָיִם תַּעֲבֹדוּן אֹתִי הָאֱלֹהִים עַל הַהָר הַזֶּה.

The Gemara (*Shabbos* 89) records an argument between Yitzchak Avinu and the Ribbono Shel Olam regarding whose children Klal Yisrael are: Are they the children of Yitzchak or the children of Hakadosh Baruch Hu? Yitzchak argues that they're Hashem's children, as at Mattan Torah He called them His firstborn. The wording of the Gemara is: בני ולא בניך? בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך?

Rashi wonders why the moniker יִשְׂרָאֵל בְּנֵי בְכָרִי is attributed to the time when Klal Yisrael said *naaseh v'nishma*, when in fact Hashem called them that earlier, when they were still in Mitzrayim. Rashi explains that the description was applied to them in Mitzrayim because they were on the path to eventually being *mekabel* the Torah, as he says: שהיה גלוי לפניך שהן עתידין לומר לפניך בסיני נעשה ונשמע לקבל עולך מאהבה כבנים. This means that Yetzias Mitzrayim was a steppingstone to Mattan Torah, which was when Klal Yisrael actualized their status as *banim*.

We know that the *arba kosos* correspond to the four *leshonos* of *geulah*, and the Gemara in *Pesachim* rules that one may not drink between the third and fourth *kosos*; those final *kosos* are treated more stringently than the others. The Maharal (*Gevuros Hashem* ch. 60) explains that this

is because there can be no interruption between the third and fourth *leshonos* of *geulah* — וְגִאֲלֵתִי and וְלָקַחְתִּי, since the purpose of Yetzias Mitzrayim was for us to become Hashem's nation. Between the *leshonos* that correspond to the miracles of Yetzias Mitzrayim and the various stages of וְהוֹצֵאתִי, וְהִצַּלְתִּי, and וְגִאֲלֵתִי, there can be interruption, but if there is an interruption between וְגִאֲלֵתִי and וְלָקַחְתִּי, the entire purpose of Yetzias Mitzrayim — Mattan Torah — is missing.

In what way is Mattan Torah the culmination of Yetzias Mitzrayim? One of the fundamental principles of Yetzias Mitzrayim is that through that process Hakadosh Baruch Hu chose Klal Yisrael as His people. Indeed, the Vilna Gaon, on the *siddur*, explains the words מכל העמים אתה בחרתנו as a reference to Yetzias Mitzrayim. At that time, Hakadosh Baruch Hu chose us from all the nations to be his *am segulah*, which means that this was the start of our relationship with Him. On the other hand, we find that the choosing of Klal Yisrael to be Hashem's people is connected to Mattan Torah, as we say every day in Ahavah Rabbah: הבוחר בעמו ישראל באהבה, which is talking about Hashem lovingly choosing Klal Yisrael to receive the Torah.

This is expressed in one of the Birchos HaTorah as well: אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. Hashem's choice of Klal Yisrael was fully manifest at the time of Mattan Torah, which represented the pinnacle of our relationship with Him. The relationship started with Yetzias Mitzrayim, but it reached its full climax and depth during Mattan Torah.

How so?

The Pinnacle of the Relationship

The start of the relationship was וְהוֹצֵאתִי, וְהִצַּלְתִּי, and וְגִאֲלֵתִי, and this week's *parashah* actually references that process, when Hakadosh Baruch Hu says, prior to Mattan Torah: אִתְּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרָיִם — you saw

how I went out of my way to overturn nature, with the ten *maakos*, with *krias Yam Suf*, and with all of the *makkos* along the way. The three stages of *geulah*: *וְהוֹצֵאתִי*, *וְהוֹרַצְתִּי*, and *וְגִאֲלֵתִי* were the start of the relationship, showing that Hakadosh Baruch Hu performs *yeshuos*, *nissim*, and *nifla'os* for Klal Yisrael and takes care of us, demonstrating clearly how much Klal Yisrael means to him.

But there's a whole different level in the relationship as well. A relationship is forged through mutual love and closeness between the two sides. If you notice, there's a big difference between the first three *leshonos* of *geulah* and the last one. The first three refer to things Hakadosh Baruch Hu did for us — He protected us, He redeemed us, He brought us out of bondage with *nissim* and *nifla'os*. The last *lashon* of *geulah* was something Hakadosh Baruch Hu did, *kivyachol*, for Himself: *וְלִקְחֵתִי אֶתְכֶם לִי* — Hashem drew us to Him. He didn't only do things for us; He did something for Himself as well, drawing us close to him through giving us the Torah and mitzvos.

I would like to try to explain how this works through the analogy of the way a person develops a relationship with an *adam gadol*. At the start of the relationship, that great person might make an outward shows of closeness — by arranging a *chavrusa* for you, by giving you a *mareh makom*, by helping you with connections somewhere. That's one way of drawing someone close and creating a *kesher* with him. But it's a whole different story when he invites you to his house and gives you a peek into what's going on in his home. And it's certainly a whole different level if he lets you into his way of thinking, learning a *sugya* with you and helping you discover his *mehalach hamachshavah*. This is a whole new way to get to know a person, and it's really the closest you can come to someone.

The first three *leshonos* of *geulah* were things that Hakadosh Baruch Hu did for us, and those things showed a tremendous amount of *kirvah*. But Mattan Torah, when Hashem gave us the Torah and mitzvos, was Hakadosh Baruch Hu's way of telling us, "I'm taking you into My inner world, I'm drawing you close to Me" — *הַבִּיאֵנִי הַמְּלֶךְ הַדְּרָרִי*.

We possess three types of faculties: action, thought, and speech. The first three *leshonos* of *geulah* were Hakadosh Baruch Hu's actions on our behalf, while through Torah we actually enter His realm of thought and speech, which gives rise to our ultimate *kesher* with Him.

“Knowing” Hashem

Chazal discuss in many places, and the *Nefesh Hachaim* elaborates, how the ultimate purpose of all of Creation is for us to achieve *dveikus* with Hakadosh Baruch Hu. Yet we see in many sources that Torah constitutes a different realm of *dveikus*, and that is because through Torah a person enters, *kivyachol*, the through process of Hakadosh Baruch Hu Himself.

This idea is expressed in a Rashi in Parashas Vayeira, where Hakadosh Baruch Hu informs Avraham Avinu that He is about to destroy Sodom. Why does Hashem make Avraham privy to this? The *passuk* says it was out of

His tremendous love for Avraham: *כִּי יִדְעֵתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְנֶה אֶת בְּנֵי וְאֶת בְּיָתוֹ אֶחָרָיו*, and Rashi cites numerous examples that show that *יִדְעֵתִי* is a term of affection.

Apparently, Rashi was bothered by the use of the term *yediah*, which means knowing — how is that connected to loving? And Rashi explains: ואמנם עיקר לשון כולם אינו אלא לשון ידיעה שהמחבב את האדם מקרבו אצלו ויודעו ומכירו — if you love someone and you really want to be close to them and have a relationship with them, what do you do? You get to know him, you want to have a deeper knowledge of that person. And there's no greater way to know a person than to learn how he thinks, to capture his *mehalach hamachshavah*.

This is the depth of Hashem's *kesher* with Klal Yisrael and His choice of us as His people: *וְלִקְחֵתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם*.

This is the meaning of the opening words of *Shir Hashirim*: *יִשְׁקֵנִי*? *מְנַשֵּׂיקוֹת פִּיהוּ*, which Rashi and the other *meforshim* understand as a reference to Mattan Torah. Torah is a kiss, and there's nothing else that's a kiss besides Torah.

What is a kiss? When a person hugs, he actually embraces another person and draws him close. But a kiss — and especially a kiss that's *peh el peh* — is when you open yourself up to another person and connect that person to what's within you. Through Torah, we actually enter Hakadosh Baruch Hu, and there's no greater *kirvah* than that which is achieved through Torah.

This idea sheds light on the tremendous emphasis that is placed, especially in yeshivos, on learning Torah *b'iyun*. *Limud Torah* is not only a matter of amassing *yedios*. Rather, when a person labors to understand a Torah concept with greater and greater depth, and spends many hours on one *kneitch*, he is striving to gain a deeper understanding of *daas Hashem*. This quest to know Hashem is the greatest expression of love, as Rashi says: *וְיִדְעוּ וּמִכִּירוּ*. Our greatest *kirvah* to Hakadosh Baruch Hu is achieved through entering His realm of thought, as it were.

Our connection to Hashem through Torah is an identifying characteristic of a Yid, as R' Saadiah Gaon teaches: *אֵין אִומַתְנוּ אִומָה אֵלָא בְּתוֹרוֹתֶיהָ*. What defines Klal Yisrael more than anything is Torah, and it is through Torah that *וְלִקְחֵתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם* is achieved.

Mattan Torah was *וּיּוֹם הַתְּנַתּוֹת*, the time of *מְנַשֵּׂיקוֹת פִּיהוּ*, which was the true culmination of Yetzias Mitzrayim. Accordingly, if a Yid wants to have a *kesher* with Hakadosh Baruch Hu, he throws himself into Torah and immerses himself in it, because that is the ultimate *dveikus*: *תַּלְמוֹד כֹּלָם*. This is the ultimate *לִי לְהִיּוֹת* — being a part of Hakadosh Baruch Hu Himself.

B'ezras Hashem we should all be *zocheh* to feel this more and more and truly achieve *לִי לְהִיּוֹת*.

Gut Shabbos.